

THỰC HÀNH LUẬT THỰC HIỆN DÂN CHỦ Ở CƠ SỞ Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

TS. Nguyễn Thị Tuyết Mai *

Tóm tắt: Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở năm 2022 là bước tiến bộ lớn về dân chủ nói chung và dân chủ ở cơ sở nói riêng ở nước ta. Sau hơn 2 năm thực hành Luật, đã đạt được nhiều kết quả, nhưng vẫn còn những hạn chế và vấn đề mới đặt ra. Do vậy, việc xác định các giải pháp (về nhận thức, thể chế, nguồn lực và tổ chức thực hiện) nhằm thực hành có hiệu quả Luật thực hiện dân chủ ở cơ sở ở nước ta hiện nay có ý nghĩa quan trọng và cần thiết.

Từ khóa: thực hành luật, thực hiện dân chủ, thực hiện dân chủ ở cơ sở, luật thực hiện dân chủ ở cơ sở ở nước ta

Nhận bài: 23/2/2025; đưa vào quy trình biên tập 1/3/2025; duyệt đăng 25/6/2025.

1. Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở - nền tảng pháp lý của việc thực hành dân chủ ở cơ sở ở nước ta

So với những quy định pháp luật trước đây về dân chủ cơ sở, Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở năm 2022, có hiệu lực từ 1/7/2023 (sau đây gọi là Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở), đã có bước tiến bộ lớn thể hiện ở các khía cạnh sau:

Thứ nhất, Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở đã mở rộng phạm vi thực hiện dân chủ ở cơ sở đối với công dân (với cả tư cách người dân ở nơi cư trú và cán bộ, công chức, viên chức, người lao động ở cơ quan, đơn vị công tác). Lấy việc tôn trọng ý kiến của nhân dân, kịp thời giải quyết kiến nghị, phản ánh của nhân dân như là nguyên tắc quan trọng hàng đầu trong thực hành dân chủ ở cơ sở. Xác định việc nâng cao nhận thức, năng lực thực hành dân chủ của tổ chức, cán bộ, công chức và cộng đồng; tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật; lấy mức độ thực hiện dân chủ ở cơ sở làm căn cứ đánh giá tổ chức và cán bộ trong thực hiện nhiệm vụ; khen thưởng và kỷ luật kịp thời, nghiêm minh; ứng dụng công nghệ, chuyển đổi số vào thực hành dân chủ... là những biện pháp vừa cấp bách vừa lâu dài cho viện thực hành dân chủ ở cơ sở.

Thứ hai, Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở đã mở rộng quyền, nghĩa vụ công dân về công khai thông tin và yêu cầu cung cấp thông tin; đề xuất ý kiến, bàn và quyết định đối với nội dung thực hành dân chủ; kiểm tra, giám sát và kiến nghị đối với các quyết định; tôn trọng, bảo vệ các quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng; tham gia ý kiến về nội dung lấy ý kiến; chấp hành quyết định của chính quyền địa phương, cơ quan, đơn vị và cộng đồng về dân chủ; phản ánh, tố cáo đến cơ quan có thẩm quyền khi phát hiện hành vi vi phạm pháp luật; tôn trọng, bảo đảm trật tự - an toàn xã hội, lợi ích của Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.

Thứ ba, Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở đã xác định cụ thể các hành vi bị nghiêm cấm và xử lý vi phạm pháp luật về thực hành dân chủ ở cơ sở như các hành vi mất dân chủ và lợi dụng dân chủ, gây khó khăn, thiếu trách nhiệm trong giải quyết kiến nghị, khiêu nạt, tố cáo của nhân dân và tiết lộ thông tin về người tố cáo, cung cấp thông tin về hành vi vi phạm dân chủ.

Thứ tư, Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở đã khắc phục cơ bản những bất cập, hạn chế khi thực hiện các quy định của pháp luật trước đây về dân chủ ở cơ sở như: tính hình thức trong các quy định về nội dung và hình thức thực hiện dân chủ ở cơ sở; sự hạn chế về giá trị pháp lý, tính đồng bộ, toàn diện về phạm vi điều chỉnh, đối tượng áp dụng; việc thiếu cụ thể và chế tài xử lý đối với trách nhiệm bảo đảm thực hiện dân chủ ở cơ sở; sự chưa rõ ràng của việc tham gia, giám sát của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức thành viên đối với việc thực hành dân chủ ở cơ sở; thiếu tôn trọng sáng kiến của nhân dân trong thực hiện dân chủ.

Thứ năm, để thi hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định 346/QĐ-TTg ngày 6/4/2023 về kế hoạch triển khai thi hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở (trong đó xác định cụ thể nội dung công việc, thời hạn, tiến độ hoàn thành và trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức có

liên quan trong việc triển khai thi hành Luật này, bảo đảm kịp thời, đồng bộ, thống nhất, hiệu lực, hiệu quả) [2]; Chính phủ ban hành Nghị định 59 về quy định chi tiết một số điều của Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở (trong đó quy định chi tiết việc tổ chức họp, lấy ý kiến nhân dân, quy trình bầu và cho thôi trưởng thôn, tổ trưởng dân phố; tổ chức và hoạt động của Ban Thanh tra nhân dân ở xã phường, thị trấn, của Ban Giám sát đầu tư cộng đồng và cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp nhà nước...) [3].

Có thể nói, cùng với hiến pháp năm 2013, Luật thực hiện dân chủ ở cơ sở, Quyết định 346/QĐ-TTg và Nghị định số 59/2023/NĐ-CP... đã tạo ra hành lang pháp lý cho chính quyền và nhân dân thực hiện dân chủ ở cơ sở theo phương châm: “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân thụ hưởng” và là nền tảng pháp lý của sự phát triển dân chủ ở cơ sở ở nước ta.

2. Thực hành Luật thực hiện dân chủ ở cơ sở ở nước ta hiện nay - một số kết quả, hạn chế, vấn đề đặt ra và nguyên nhân

2.1. Kết quả sau gần 2 năm thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở

Một là, công tác quán triệt, tuyên truyền nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cấp ủy, chính quyền và nhân dân về thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở đã từng bước được triển khai. Đến nay, nhiều địa phương, cơ quan, đơn vị đã tổ chức Hội nghị quán triệt, phổ biến, giáo dục và tập huấn về Luật và các văn bản quy định chi tiết một số điều của Luật, nhất là những quy định về trách nhiệm của chính quyền đối với việc thực thi Luật cho cán bộ, công chức, người làm công tác tham mưu, quản lý nhà nước về thực hiện dân chủ ở cơ sở. Nhiều cơ quan báo chí, truyền thông ở Trung ương và địa phương đã tổ chức tuyên truyền Luật và các văn bản quy định chi tiết một số điều của Luật trên các phương tiện thông tin đại chúng.

Hai là, nhiều địa phương, cơ quan, đơn vị đã ban hành kế hoạch, biện pháp thi hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở. Theo đó,

cấp ủy, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức thành viên ở nhiều địa phương, cơ quan, đơn vị đã có ý thức trách nhiệm, chủ động triển khai và vận động nhân dân thực hiện Luật một cách thiết thực. Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức thành viên đã phối hợp, giám sát, tư vấn, phản biện, nắm bắt việc thực hiện và có những đề xuất, kiến nghị để việc triển khai Luật đảm bảo hiệu quả. Dân chủ ở cơ sở từng bước trở thành nội dung quan trọng trong việc thực hiện nhiệm vụ chính trị, ở nhiều địa phương đã cụ thể hóa Luật Thực hành dân chủ ở cơ sở thành quy định, quy chế của cơ quan, đơn vị và doanh nghiệp. Việc xây dựng và thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở trong thực thi nhiệm vụ của công chức, viên chức và người lao động đã được tiến hành. Việc đánh giá thực hiện dân chủ ở cơ sở đã trở thành nội dung quan trọng trong đánh giá thực hiện nhiệm vụ chính trị

(từ thảo luận phương hướng, nhiệm vụ và giải pháp thực hiện nhiệm vụ, công khai tài chính... đến trao đổi, giải đáp và tiếp thu ý kiến, cải tiến lề lối làm việc giữa chính quyền và người dân, giữa người lãnh đạo, quản lý với cán bộ, công chức, viên chức và giữa người quản lý, sử dụng lao động với người lao động...). Trách nhiệm của người đứng đầu trong thực hiện các nội dung công khai, bàn bạc và quyết định, tham gia ý kiến, kiểm tra, giám sát của cán bộ, công chức và người lao động đã được nâng cao.

Ba là, dân chủ ở cơ sở đã được thực hiện trong công tác đào tạo bồi dưỡng, quy hoạch, bổ nhiệm, điều động luân chuyển cán bộ công chức, viên chức và tuyển dụng hợp đồng lao động. Chế độ chính sách đối với công chức, viên chức và hợp đồng lao động, thực hiện các quyền lợi về chế độ chính sách cho người lao động; phòng chống tham nhũng, lãng phí (thực hiện kê khai, minh bạch tài sản, thu nhập...); tinh thần trách nhiệm, công tâm, chịu trách nhiệm trước pháp luật về thực hiện nhiệm vụ, công vụ; thực hiện những việc cán bộ, công chức, viên chức và người lao động cần biết (tham gia ý kiến, giám sát, kiểm tra, góp ý nội quy, quy chế làm việc, phát huy trí tuệ tập thể, tính năng động, sáng tạo, đổi mới lề lối, tác phong làm việc...) đã có những chuyển biến tích cực.

Bốn là, dân chủ ở cơ sở được thực hiện trong sắp xếp, tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả. Việc công khai, minh bạch trong hành chính công, dịch vụ công và mức độ hài lòng của người dân, tổ chức đối với sự phục vụ của cơ quan hành chính nhà nước tăng lên. Công tác tiếp công dân, đối thoại, giải quyết đơn thư khiếu nại, tố cáo có hiệu quả hơn. Tính công khai, minh bạch, tạo thuận lợi cho người dân tiếp cận, giám sát hoạt động của chính quyền được bảo đảm hơn. Sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy đảng, chính quyền, sự nỗ lực người dân, cán bộ, công chức, viên chức và người lao động được tăng cường. Lề lối làm việc của cán bộ, công chức được cải tiến một bước theo hướng dân chủ, tiến bộ.

Năm là, việc thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở đã góp phần tháo gỡ khó khăn trong sản xuất kinh doanh và đời sống (từ bồi thường, hỗ trợ tái định cư, hiến đất xây dựng công trình, dồn điền, đổi thửa, vệ sinh môi trường, xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh đến cải tiến kỹ thuật, tăng năng suất lao động...), bảo đảm quốc phòng, an ninh, xây dựng Đảng, chính quyền và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh; tạo sự đồng thuận trong xã hội, củng cố khối đại đoàn kết toàn dân, tăng cường mối quan hệ mật thiết giữa Đảng, Nhà nước với nhân dân và cải thiện đời sống nhân dân.

Có thể nói, Dân chủ ở cơ sở ngày càng trở thành phương thức quản lý, điều hành của các cơ quan, đơn vị và cách sống của người dân. Cán bộ, công chức và nhân dân ngày càng cảm nhận rõ ràng và thụ hưởng thực tế những giá trị của dân chủ do việc thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở - theo phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát và dân thụ hưởng”, mang lại.

2.2. Một số hạn chế

Một là, công tác phổ biến, giáo dục Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở ở một số địa phương, cơ quan, đơn vị còn chậm, chưa kịp thời, chưa thường xuyên, chưa sâu rộng và chưa hiệu quả. Việc nắm bắt tâm tư, nguyện vọng của nhân dân và xử lý các tổ chức, cá nhân vi phạm quyền làm chủ của nhân dân chưa kịp thời. Vai trò của chính quyền nói riêng và hệ thống chính trị nói chung trong công tác phổ biến, giáo dục Luật còn bất cập. Vẫn có tình trạng một bộ phận người dân lợi dụng dân chủ để đòi hỏi không chính đáng, không đúng pháp luật, coi thường quy định của pháp luật về dân chủ.

Hai là, việc cụ thể hóa, hướng dẫn thực hiện và kế hoạch thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở ở một số địa phương, cơ quan, đơn vị còn chậm; việc nắm bắt tâm tư nguyện vọng, giải quyết những vấn đề bức xúc trong nhân dân có lúc, có nơi chưa kịp thời; kết quả thực hiện dân chủ ở cơ sở ở các loại hình cơ sở chưa đồng bộ; nhiều doanh nghiệp khu vực

ngoài nhà nước chưa xây dựng quy chế dân chủ; chậm sửa đổi, bổ sung nội quy, quy chế của doanh nghiệp. Vai trò của người đứng đầu chưa phát huy hết trách nhiệm, chưa quan tâm đúng mức việc thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở. Vai trò của Ban Thanh tra nhân dân và Ban Giám sát cộng đồng cơ sở chưa phát huy hết hiệu lực, hiệu quả trong việc thực hành Luật.

Ba là, một số địa phương, cơ sở vẫn chưa nắm vững các quy định về thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở, chưa xác định rõ trách nhiệm đối với thực hiện dân chủ. Vẫn còn quan niệm cho rằng, trách nhiệm triển khai thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở là của Mặt trận và các tổ chức chính trị - xã hội, trong khi đây là trách nhiệm của chính quyền (nhất là trách nhiệm công khai và giải trình của chính quyền với nhân dân). Mặt trận Tổ quốc chỉ là cơ quan phối hợp và các tổ chức chính trị - xã hội hỗ trợ và giám sát, phản biện các nội dung liên quan và theo dõi việc thực hiện của cấp ủy, chính quyền với những kiến nghị sau giám sát, phản biện xã hội.

Bốn là, chưa thực hiện tốt việc xét, công nhận chuẩn tiếp cận pháp luật về dân chủ ở cơ sở đối với cấp ủy, chính quyền, tổ chức, cơ quan, đơn vị, nhiều nơi thực hiện còn mang tính hình thức, đối phó. Việc công khai các nội dung liên quan theo quy định ở nhiều địa phương, cơ sở còn chưa đầy đủ, chưa tạo thuận lợi cho người dân tiếp cận thông tin. Việc phát huy vai trò, trách nhiệm của nhân dân tham gia bàn và quyết định các vấn đề của địa phương, giám sát, góp ý ở một số nơi còn hạn chế. Vẫn còn tình trạng khiếu kiện đông người, vượt cấp, nhưng giải quyết chưa triệt để, nhất là trong thực hiện chính sách, pháp luật về đất đai, đền bù, tái định cư khi thu hồi đất.

Nguyên nhân của những hạn chế chủ yếu là do nhận thức về Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở dân chủ chưa đầy đủ, một số cấp ủy, chính quyền chưa tập trung chỉ đạo, thiếu kiểm tra, đôn đốc; chưa cụ thể hóa các quy chế, quy định, quy trình công khai, dân chủ ở cơ sở; chưa coi trọng việc sửa đổi, bổ sung quy chế, quy ước sát với thực tiễn của từng loại hình

cơ sở; chưa phát huy hết vai trò, trách nhiệm của chính quyền trong việc triển khai thực hiện Luật. Việc thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở còn mới mẻ, chưa thành nề nếp trong đời sống xã hội; chưa được sơ kết, tổng kết, chưa có các điển hình về thực hành Luật.

2.3. Một số vấn đề nảy sinh trong thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở hiện nay

Một là, việc triển khai thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở hiện nay còn có những khó khăn, lúng túng, khó khăn trong việc tập hợp người dân dự họp theo quy định; không phải nội dung nào người dân cũng quan tâm mà chỉ chú trọng vấn đề liên quan trực tiếp đến quyền lợi thiết thực của mình; vai trò chủ thể của người dân trong thực hành dân chủ còn hạn chế; văn bản hướng dẫn từ một số bộ, ngành chậm, việc triển khai thực hiện ở cơ sở còn chậm và lúng túng; việc thực hiện dân chủ ở cơ sở trong các doanh nghiệp còn khó khăn.

Hai là, tỷ lệ người dân tham gia họp thôn, tổ dân phố... thấp, chất lượng các cuộc họp thôn còn hạn chế; việc thảo luận, tham gia ý kiến còn hình thức, còn tư tưởng trông chờ, ỷ lại vào sự lãnh đạo, hỗ trợ của cấp trên; việc ứng dụng công nghệ số và việc thực hành dân chủ ở cơ sở còn khó khăn, mới mẻ.

Ba là, các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về kết thúc sử dụng người hoạt động không chuyên trách ở cấp xã, bãi bỏ các quy định về trách nhiệm của công đoàn tại các cơ quan, đơn vị không tổ chức công đoàn cơ sở, kết thúc hoạt động của công đoàn viên chức⁽²⁾...

3. Một số giải pháp nhằm thực hành có hiệu quả Luật thực hiện dân chủ ở cơ sở ở nước ta hiện nay

Thứ nhất, đẩy mạnh việc phổ biến, giáo dục và tập huấn nội dung Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở trong cán bộ, công chức và nhân dân

Cấp ủy, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể cần đẩy mạnh việc phổ biến,

giáo dục và tập huấn nội dung Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở nhằm nâng cao ý thức chấp hành kỷ luật, kỷ cương hành chính và tinh thần trách nhiệm, thái độ phục vụ nhân dân của đội ngũ cán bộ, công chức. Nhất là, trong các lĩnh vực liên quan trực tiếp đến quyền, lợi ích của nhân dân; nâng cao nhận thức cộng đồng, củng cố niềm tin của nhân dân vào Luật để nhân dân chủ động, tự giác thực hành Luật.

Đẩy mạnh phương thức quán triệt, tuyên truyền, phổ biến và tập huấn nội dung Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở theo các hình thức trực tiếp, trực tuyến, trên các phương tiện thông tin đại chúng và các nền tảng mạng xã hội. Tăng cường ứng dụng công nghệ, chuyển đổi số trong trong phổ biến, giáo dục Luật thông qua báo chí, phát thanh, truyền hình, cổng thông tin điện tử, các nền tảng mạng xã hội, các lớp bồi dưỡng, tập huấn, các cuộc thi tìm hiểu pháp luật và các buổi sinh hoạt ở khu dân cư.

Đổi mới phương thức triển khai pháp luật đối với lãnh đạo các cơ quan, đơn vị và báo cáo viên, tuyên truyền viên pháp luật. Thực hiện nghiêm việc tổ chức sinh hoạt “Ngày Pháp luật” trong cơ quan, đơn vị và nhân dân. Tăng cường giáo dục về Luật Thực hành dân chủ ở cơ sở trong nhà trường và thông qua thực tế pháp lý. Kịp thời biểu dương, khen thưởng các gương điển hình, có nhiều thành tích trong việc thực hiện Luật, phát hiện và xử lý nghiêm tổ chức và cá nhân vi phạm.

Thứ hai, tiếp tục hoàn thiện hệ thống quy chế, quy định, kế hoạch thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở

Tiếp tục rà soát các văn bản quy phạm pháp luật hiện hành liên quan đến thực hiện dân chủ ở cơ sở; đề xuất sửa đổi, bổ sung, thay thế, bãi bỏ những quy định không còn phù hợp, hết hiệu lực thi hành hoặc ban hành mới các văn bản quy phạm pháp luật để bảo đảm tính thống nhất, đồng bộ với Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở. Tổ chức thực hiện, theo dõi, kiểm tra và đánh giá kết quả thi hành Luật với cơ quan chủ trì, các cơ quan phối hợp theo định kỳ và khi có yêu cầu.

Đẩy mạnh kiểm soát và giải quyết các thủ tục hành chính theo cơ chế một cửa và một

cửa liên thông, tạo điều kiện thuận lợi nhất cho tổ chức, cá nhân và doanh nghiệp liên hệ giải quyết các thủ tục hành chính thuộc thẩm quyền, làm tốt công tác tiếp dân và giải quyết khiếu nại, tố cáo. Sớm hướng dẫn cụ thể một số nội dung để Luật, quy định rõ hơn các chế tài, trách nhiệm của cơ quan nhà nước các cấp trong thực hiện. Ban hành quy định chi tiết Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở trong việc xây dựng và thực hiện hương ước, quy ước của cộng đồng dân cư, cơ quan, đơn vị.

Kiện toàn và nâng cao chất lượng hoạt động của Ban Thanh tra nhân dân, Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng trong việc giám sát, kiểm tra thực hiện quy chế dân chủ; trong đó tập trung kiểm tra, giám sát việc thực hiện kỷ luật, kỷ cương hành chính, quy chế hoạt động, quy chế chi tiêu nội bộ, việc công khai minh bạch tài chính về quản lý và sử dụng ngân sách, quy hoạch, bổ nhiệm, sắp xếp tinh giản đầu mối, thi đua, khen thưởng, công tác phòng, chống tham nhũng trong cơ quan, đơn vị.

Thứ ba, thực hiện đúng vai trò, trách nhiệm của chính quyền, Mặt trận và đoàn thể trong thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở

Các cấp chính quyền cần thực hiện đầy đủ vai trò, trách nhiệm của mình trong việc thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở, nhất là trách nhiệm của Ủy ban nhân dân cấp xã trong việc tổ chức để nhân dân bàn, quyết định và thực hiện quyết định của cộng đồng dân cư; Người đứng đầu cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp cần tạo điều kiện hơn nữa cho việc bảo đảm dân chủ trong phạm vi và thẩm quyền quản lý một cách phù hợp với khả năng và tình hình thực tế về thực hiện dân chủ ở cơ sở [xem 1]... Các cấp chính quyền cần chủ trì, phối hợp với các cơ quan liên quan, tiếp tục phổ biến, giáo dục, tập huấn chuyên sâu về Luật và các quy định pháp luật liên quan cho cán bộ, công chức; Bồi dưỡng năng lực chuyên môn, nghiệp vụ cho người được giao nhiệm vụ tổ chức thực hiện pháp luật về thực hiện dân chủ ở cơ sở. Quy định các nguồn kinh phí, xây dựng văn bản hướng dẫn lập dự toán, thanh quyết toán, quản lý, sử dụng kinh phí cho công tác triển khai Luật theo quy định.

Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể cần thực hiện đầy đủ vai trò, trách nhiệm của mình trong việc phối hợp thực hiện Luật thông qua việc tuyên truyền, vận động, tham gia, hỗ trợ, hướng dẫn, tiếp nhận, tổng hợp khiếu nại, tố cáo, phản ánh, kiến nghị của nhân dân, giám sát quá trình giải quyết khiếu nại, tố cáo, phản ánh, kiến nghị của nhân dân (đề xuất, phối hợp tổ chức đối thoại giữa cấp ủy, chính quyền với người dân, thực hiện các trình tự, thủ tục, trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức trong thực hiện dân chủ ở cơ sở...).

Thứ tư, phát huy vai trò chủ động, tự giác của người dân trong thực hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở

Phát huy vai trò chủ động, tự giác của người dân trong việc thực hiện các quyền, nghĩa vụ và quyền thụ hưởng của về thực hiện dân chủ ở cơ sở theo quy định của Luật. Tăng cường năng lực và điều kiện tiếp cận thông tin để người dân có các thông tin, nâng cao nhận thức, tính chủ động, tích cực thực hiện Luật. Thực hành dân chủ theo pháp luật trở thành hành vi hợp pháp trong đời sống, người dân chủ động chủ động sử dụng những quy định của Luật để thực hiện và bảo vệ các quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của mình.

Tăng cường lấy ý kiến nhân dân, tiếp công dân, giải quyết đơn thư khiếu nại, tố cáo, kiến nghị của người dân; phát huy vai trò của Ban Thanh tra nhân dân và Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng và Tổ Hòa giải cơ sở... trong việc thực hiện Luật, đặc biệt là những nội dung dân bản, dân quyết định - trách nhiệm, quyền lợi của nhân dân.

Hỗ trợ, khuyến khích và hướng dẫn người dân sử dụng các tiện ích công nghệ vào việc thực hiện dân chủ ở cơ sở trong điều kiện xây dựng chính quyền điện tử, chuyển đổi số. Phát huy ưu thế của mạng nội bộ, các trang, cổng thông tin điện tử; hòm thư điện tử, mạng xã hội để thông báo, đồng thời tiếp nhận ý kiến phản ánh, đóng góp của người dân trong thực hành dân chủ ở cơ sở.

Thứ năm, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong việc thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở

Tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy đảng đối với việc thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở. Lãnh đạo, chỉ đạo đưa việc thực hành Luật thành nội dung và nề nếp lãnh đạo, làm cho việc thực hành Luật thành nội dung và phương thức thực hiện nhiệm vụ chính trị của các tổ chức, địa phương, cơ quan và đơn vị. Lãnh đạo, chỉ đạo giải quyết kịp thời những vướng mắc, khó khăn và những vấn đề mới nảy sinh trong quá trình triển khai thực hiện Luật.

4. Kết luận

Để thực hành Luật Thực hiện dân chủ cơ sở một cách thực chất và có kết quả, cần thường xuyên đánh giá chất lượng và hiệu quả việc thực hiện Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở. Hoàn thiện các tiêu chí đánh giá việc thực hành Luật, trong đó lấy mức độ thực hiện dân chủ ở cơ sở làm tiêu chí đánh giá, xếp loại đối với cơ quan, đơn vị và cá nhân. Đề cao trách nhiệm, ý thức và hành động gương mẫu của cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu trong tổ chức thực hiện dân chủ ở cơ sở. Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, sơ kết, tổng kết việc thực hiện Luật, gắn thực hiện Luật với xây dựng tổ chức cơ sở đảng trong sạch, vững mạnh.

■ CHÚ THÍCH

- (1) Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở được Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam thông qua vào ngày 10/11/2022 và có hiệu lực từ ngày 01/7/2023.
- (2) Nghị quyết Hội nghị Trung ương 11 (Khóa XIII) số 60-NQ/TW, ngày 12/4/2025, về xem xét và thảo luận các tờ trình, đề án và báo cáo của Bộ Chính trị.

■ TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Quốc Hội Nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam (2022): *Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở năm 2022*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
2. *Quyết định 346/QĐ-TTg ngày 06/4/2023 của Thủ tướng Chính phủ về Kế hoạch triển khai thi hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở*.
3. Nghị định 59/2023/NĐ-CP ngày 14/8/2023 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở.
4. Nguyễn Thị Tuyết Mai (Chủ biên) (2023): *Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật của người dân vùng Tây Nam Bộ hiện nay*, Nxb. Lý luận chính trị, Hà Nội.